

Hipotézis

Annak érdekében, hogy átfogó képet kapjunk a székelyföldi román emlékünnepségek magyar nyelvű sajtóban történő recepciójáról, valamint hogy világosan lássuk, miként jutott el a székelyföldi románság jelenkori ünneplési szokásaihoz, a kutatás első fázisában négy román nemzeti emlékünnepséget vizsgálok a regionális magyar sajtóban megjelent cikkek és mélyinterjúk segítségével. Hangsúlyoznám, hogy mindvégig hivatalos, formális ünnepi eseményeket elemzek, amelyek a társadalom hatalmi szférájának reprezentációs, önfelmutató, önmegerősítő alkalmai, ilyenképpen a ceremonikus események kizárólagosan az elit által megkonstruáltak, ebben a folyamatban a társadalom „lenti” szférájának csak a résztvevő szerep jut, aktivitásra kevés alkalma van (Bahtyin 1976).

Abból a feltevésből indulok ki, hogy ezen ünnepek jelentéstartalma megjelenésük óta számos változáson ment át. Romániában 1991 óta létezik egy, az alkotmányban is expliciten meghatározott nemzeti ünnep: *december 1.* Azóta 2014-ben törvényerővel nemzeti ünneppé nyilvánították január 24-ét, 2015-ben pedig május 10-ét is. Annak ellenére, hogy e két utóbbi jeles nap csak a közelmúltban vált hivatalosan is nemzeti ünneppé,¹ a vizsgált történelmi eseményekhez köthető ünnepek – január 24., május 9–10., augusztus 23. és december 1. – gyakorlatilag a kialakulásuk óta hol erősebb, hol gyengébb hangsúllyal, de részei a székelyföldi román ünneplési köztudatnak is, ebben a rendszerváltás után csak részben történik változás.² Azt feltételezem, hogy a vizsgált ünnepek folyamatos fejlődésen, jelentéstartalmuk többszöri változáson estek át az elmúlt évszázad során. Így az adott kor legfontosabb ünnepeinek részletes tartalomelemzése – Thomas Hylland Eriksen szerint is – alkalmas arra, hogy kifejezze egy társadalom vagy (etnikai) csoport állapotát, az őket ért ideológiai behatásokat, hatalmi viszonyait, a határterületen élő csoportok öndefiníciós gyakorlatait és identitásépítő törekvéseit, valamint etnikai identitásépítésük legitimációjának folyamatát és módszereit (Eriksen 1991, 1993). A sajtó véleményformáló, a modern politikai nyilvánosságot megteremtő szerepének mindvégig tudatában vagyok a tartalomelemzés során (Schultz 1998: 49, Macknight 1858. 462).

Azt is feltételezem, hogy a mindenkori politikai hatalom a már említett határterületeken felhasználja az ünnepi eseményt arra, hogy céljait és intézményeit felvonultassa, megismertesse, elfogadtassa és legitimálja a helyi társadalomban (Feischmidt 1996: 893–894). A politikai elitnek pedig alkalma nyílik a megnyilatkozásra, arra, hogy a formális ünnepségek és az azt követő, illetve megelőző infor-

1 Ugyanakkor a két közelmúltban hivatalossá vált ünnep igazolja jelen kutatás ünnep-választásának jogosságát és indokoltságát.

2 Augusztus 23. jelentőségét veszíti, retorikája azonban jelentős kontinuitást mutat a december elseji ünnepséggel.

mális események során, az ünnep felfokozott hangulatát kihasználva a legkisebb ellenállás nélkül formálja a jelenlévők gondolatvilágát és erősítse összetartozás-érzésüket, identitásukat. Ezt úgy éri el, hogy az ünnepi rituálé legkisebb elemeibe is beépül, és szimbolikus elemeivel, narratíváinak tudatos felhasználásával átszövi az ünnepi esemény legkisebb részecskéit is (Bahtyin 1976).

A vizsgált négy ünnep jelentésváltozásai az adott kor történelmi, politikai széljárásait követik, s ezáltal túllépnek az egyszerű ünnepkörü mivoltukon: szerves részévé válnak a vizsgált időszak, kor, rendszer építésének és legitimálásának. Ez a fajta törekvésük a kor regionális újságaiban megjelent cikkek alapján pontosan követhető, és a cikkeket ért egyéb külső hatások (pl. cenzúra) ismeretében objektívizálható is.

A kutatás második fázisában a manapság legfontosabb román nemzeti ünnep – december elseje – jelenkori megkonstruálását követtem nyomon az antropológiai résztvevő megfigyelés módszerének segítségével, különös tekintettel a 2014-es sepsiszentgyörgyi ünnepi eseményre. Elemzésemben részletesen kitérek a szélsőjobboldali eszméket valló, az ünnepen több alkalommal is felvonuló – a *Noua Dreaptă* (Új Jobboldal) szervezet³ – szerepére is. (Davies–Jackson 2008: 168–170; Lachauer 2005).

Azt feltételezem, hogy e szervezet többszöri részvétele a Sepsiszentgyörgyön zajló ünnepi eseményen a helyi román közösség és intézményesített politika egy bizonyos rétegének etnikai identitásépítő és identitáserősítő törekvéseinek és türelmetlen etnikai reprezentációs vágyainak intő jele, és potenciálisan egy lokális geopolitikai konfliktus előszele.

Kutatásom során – Fredrik Barth fogalmait használva – arra is rá kívánok világítani, hogy makroszinten az intézményesített politika, a nemzetállam nacionalista, homogenizáló törekvései végül is miként, milyen eszközökkel segítik elő a mikro- és a mezoszintű identitásépítést és annak reprezentációját. Az ünnepkör kialakulására és megkonstruálására vonatkozó megállapításaimat a résztvevő megfigyelés mellett korabeli újságcikkek elemzésével és a szervező bizottság tagjaival, valamint más helyi magyar és román interjúalanyokkal készített mélyinterjúk segítségével támasztottam alá.

3 2015 novemberében a bukaresti törvényszék bejegyezte az Új Jobboldal Pártot, eredeti nevén Partidul Noua Dreaptă. Lásd: <http://itthon.transindex.ro/?hir=41068>.